

Watermolens

Molen Ten Broeck

Ligging: Wilgendries 4 te 9420 Erpe-Mere (Mere)

Van deze watermolen die landschappelijk mooi is ingeplant zijn weinig geschiedkundige gegevens voorhanden.

De molen wordt voor het eerst vernoemd in een document van 1348. In 1440 noemde men hem "Meulen t' Ouwerzele", naar het gelijknamig gehucht waarvan de naam later in onbruik raakte. Vóór 1713 was hij een banmolen, eigendom van de heren van Mere. Vanaf het begin van de 18de eeuw kwam de watermolen in particuliere handen en zijn er minstens vijf families achtereenvolgens eigenaar van de molen. Het hoge bakstenen gebouw is een grote maalderij die kort na WO I, naast het molenhuis, werd opgetrokken. Het waterrad is haast volledig weggeroest, maar binnen in het molenkot is de ganse installatie voor het malen van graan nog aanwezig. Een gedeelte van de molensite is momenteel ingericht als horecazaak.

De Cottemmolen

Ligging: Molenstraat 36 te 9420 Erpe-Mere (Erpe)

Deze fraai gelegen Cottemmolen, waarvan het maalmechanisme volledig geïntegreerd is in het woonhuis, werd in 1986 beschermd als monument en dorpsgezicht. Tot 1982 maalde de bovenslagmolen tarwe en veevoedergranen. In 1997 werd de molen grondig gerestaureerd.

De oudste vermelding van een watermolen op deze plaats gaat terug tot 1216. Vanaf de 16de eeuw wordt melding gemaakt van een oliemolen op de andere beekoever. Het was toentertijd een dubbelmolen.

De olieslagerij, op de rechteroever, werkte tot 1935. Het gebouw werd afgebroken, maar de grote kantstenen (de kollergang) zijn bewaard gebleven.

De watermolen Van der Biest

Ligging: Dorpsstraat 3 te 9420 Erpe-Mere (Erpe)

De watermolen, met oude zandstenen onderbouw, werd in 1636 opgericht ter vervanging van een vroegere molen die in de 15de eeuw aan de heer van Erpe toebehoorde. Het bevat interessante onderdelen o.a. drie koppels maalstenen. Vanaf 1900, tot het stopzetten van activiteiten in 1973, werden verschillende andere krachtbronnen geïnstalleerd, zoals een stoommachine en een elektromotor. Een cilindermolen uit 1939 is nog volledig intact aanwezig.

De eigenaar plaatste het waterwiel, de goot en de constructie voor de sluisdeuren. Het bleek echter dat het rad geen water kon krijgen. Bij de plaatsing van een bypass (jaren terug) werd de overloopdorpel geplaatst op het niveau van de watergoot. Bij opstuwen van

het water om het rad te laten draaien, loopt het water eerst weg via de bypass en geraakt het niet tot op het waterrad.

De VWM erkent dit en zal ten gepaste tijde de dorpel verhogen zodat er toch water naar het rad kan vloeien.

De 'Watermeulen' van Ottergem

Ligging: Ruststraat 10-12 te 9420 Erpe-Mere (Ottergem)

Ondanks het feit dat de heer van Erondegem-Ottergem bezwaar had aangetekend werd, in 1774, een octrooi verleend voor het bouwen van een watermolen in Ottergem. Tot 1994 was de molen in bedrijf. De watermolen kreeg in 1994 een beschermd statuut.

Een vloedgolf spoelde in 2016 het sluiswerk weg en het bouwvallige gebouw liep nog meer schade op. Het binnenwerk van de molen is vrij intact gebleven. Naast het maalmechanisme, met 3 steenkoppels, is er nog een cilindermolen, een haverpletter en een graankuiser aanwezig.

Ruïne Egemmolen

Ligging: Everdal te 9420 Erpe-Mere (Bambrugge)

Aan de westelijke rand van het domein Steenberg, op de linkeroever van de Molenbeek, bevindt zich een oude watermolensite. Het molenhuis en het waterrad van de molen, die door de plaatselijke bevolking Meuleken Tik werd genoemd, zijn niet meer te bespeuren. De korenwatermolen te Heddeghem (nu Egem) bestond al vóór 1536 en was altijd in particuliere handen. Tot omstreeks 1950 bleef hij in werking. Het vervallen gebouw op de rechteroever werd pas later opgetrokken.

Molen Van Sande

Ligging: Prinsdaal 33 te 9420 Erpe-Mere (Bambrugge)

De industriële maalterij Van Sande werd tussen '76 en '80 gebouwd op een oude watermolensite, waarvan een geschreven vermelding bestaat uit 1629, maar die wellicht al vroeger bestond. De vorm van het oude molenhuis is nog zichtbaar in de bakstenen voorgevel.

De Kasteelmolen, later molen Van Sande genoemd naar de eigenaars van de laatste honderd jaar, was in oorsprong een banmolen afhankelijk van het kasteel van Bambrugge. Op oude kaarten wordt het kasteel gesitueerd tussen de kerk en de watermolen. Horigen waren, op straf van boete, verplicht het graan te laten malen bij de molenaar van hun heer, die scheprecht had.

Engelsmolen

Ligging: Engelsmolen 1 te 9420 Erpe-Mere (Aaigem)

De Engelsmolen, genoemd naar de vroegere eigenaar Engelbertus van Londersele, was de eerste watermolen in Erpe-Mere die in 1976 het statuut van beschermd monument kreeg. Op dezelfde plaats stond, vóór 1494, al een korenmolen die in oude documenten "Molen Te Dalme" werd genoemd. Het bestaande molengebouw dateert van 1774. De huidige eigenaar begon in 2011 met de renovatie van de site, inclusief de paardenstallen en het koetshuis aan de straatoverkant, met behoud van het landelijk karakter en de erfgoedwaarde.

Gotegemmolen

Ligging: Gotegemstraat 1 te 9420 Erpe-Mere (Aaigem)

De Gotegemmolen met, aan de straatoverkant een visvijver, is de best bewaarde watermolensite van Erpe-Mere. Meer dan 600 jaar lang is de molen, door ophouding van het beekwater, bepalend geweest voor de ontwikkeling van de dotterweiden van het stroomopwaarts gelegen natuurgebied Den Dotter. De molen, die reeds vóór 1387 bestond, was aanvankelijk een dubbelmolen met twee gebouwen (graanmolen en oliemolen). De oliemolen verdween midden 17de eeuw. De graanmolen is sedert 1773 in het bezit van de familie De Meyer. In 2016 kreeg de maalvaardige molen een nieuw metalen bovenslagrad.

De Ratmolen

Ligging: Ratmolenstraat 42 te 9420 Erpe-Mere (Aaigem)

De benaming van de molen heeft niets te maken met het knaagdier, maar zou volgens bepaalde bronnen verwijzen naar een vroegere herberg in de buurt. De bovenslagmolen werd voor het eerst vernoemd in een landboek van 1556. De molen bleef tot omstreeks 1960 in gebruik. De maalruimte, met het nog vrij intacte maalmechanisme, ligt onder hetzelfde dak als de molenaarswoning. De toegangsdeur heeft een zandstenen omlijsting in de vorm van een korfboog. Van het rad en het sluiswerk blijft nog weinig over. Oorspronkelijk was het een dubbelmolen met een olieslagerij op de beekoverkant.

Teksten: Gabriël Redant (vzw De Streekspiegel, Erpe-Mere), 2017/2018